

Vsebina teh prošenj, katere ni kolekovati, mora biti potrjena od gospoda župnika prosilčeve fare in od dotičnega županstva.

Ob veliki množici prosilcev si pridrži glavni odbor pravico izbrati najpotrebnejše.

Prošnje je uložiti najkasnejši do 27. aprila t. l. pri podpisnem odboru v Ljubljani.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razne reči.

* Zoper konjske grinte priporočajo naslednje mazilo, katerim namaži zvečer prav dobro grintavo kožo, zjutraj pa jo izperi z milom; 60 delov živega srebra (dobiti v vsaki lekarni), 450 delov vazeline, 60 delov trpentina in 250 delov žvepla.

* Zelenika ali pušpan, s katero obrobujemo vrtno grede, je, kakor so sedaj izpoznali kokošim strupena. Zlasti mladi poganjki so škodljivi, ker povzročajo tako drisko, da nekatere živali celo poginejo.

* Ose pomoriš po njih gnezdih, ako zvečer ob mraku, kadar je ves roj doma, v trpentinovem špiritu namočeno in na drogu privezano cunjico zažgeš in jo vtakneš gnezdju pred vhod in ga potem zadelaš. Soparica trpentinovega špirita neki precej pomori vse ose.

* Ne preganjajte netopirjev! Netopir je po podobi svoji grd, in zato ga ljudje, ki ne vedo, da je ena najkoristnejših živali, pobijajo — kmetijstvu na veliko škodo. Netopir je mesojedna žival in se živi ob gosenicah, metuljih, hroščih, posebno navadnih, katerih po noči išče in jih žre. Po izkušnjah je dokazano, da en sam netopir eno samo noč več 100 hroščev polovi. Če preganjamo netopirje, pač je očitno, da preganjamo najboljše varuhe kmetijstva in vrtnarstva. Dolžnost umnega gospodarja bi torej le bila varovati to dobrotljivo živalco in izkušati, da se pomnoži!

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

103.

Beligrad.

Konak ali kraljevska palača stoji na lepem prostoru, ukusno je pozidana. Prvo nadstropje jej drži šest jonskih, drugo šest korinških stebrov od mramorja. Palača še ni dodelana. Škoda, da Beligrad nima dovolj pitne vode, ostalo vodo morajo dovažati s Save, kar je zelo počasno in dosta stane.

Stolna cerkev ima lep in visok zvonik. Zunanost jej ne prikazuje nikakega izrazitega sloga, ali notranost je bogata, ukusna in krasna. Ko so se za Miloša prvi pot oglasili zvonovi in pozdravili krščanskega Boga, zagrozil se je paša turški v trdnjavi, da bode krogle metal v mesto. Ali vendar jih ni. Odvrnil ga je od tega naklepa edino-le kratki odgovor Milošev: „Nu le, bodemo videli!“ In oradoščeni Srbi so zvonili tri dni, od jutra do večera.

Popoludne sem šel v Topčider, brez katerega si ne moreš napraviti popolne slike o Belemgradu. Peljati se moreš ali po železnici, ali s fijakarjem. Priporočam fijakarja. V enej uri si na cilju. Topčider je boljše šuma kakor perivoj, dražesten na vso moč. Mene je najboljše zanimal Milošev letni dvorec, vzlasti soba, v kateri je ta junak stanoval in umrl. Zadovoljen je bil s čisto navadnim posobjem. Po stenah vise meči, sablje damaščenke, s katerimi je sekal glave turške. Poleg te sobe je kapelica, v kateri je prosil pomoči Boga proti dušmaninu turškemu. Sila prič se pripoveda o tem znamenitem človeku. Naj navedem eno samo. Nekoč je šel Miloš v Peterburg k carju. Dvorjaniki so mu rekli, naj počaka v sprednji sobi, ker je car pri delu. Čaka pol ure, nič ni. Začne gledati okrog sebe in zagleda v kotu podobo sv. Nikolaja. Začne globoko se klanjati in križati, kakor imajo navado pravoslavniki, kedar molijo. Kedar car stopi v dvorano, knez zamrmra: „Čakal sem jaz, čakaj še ti“. Naposled se obrne, zadregeta na videz in pojeclja: „Oprostite, vaše veličanstvo, molil sem jutranje molitve“. „Nič, nič“, odvrne car z nasmehom, „prva je Božja“.

Ko sem pogledal še cerkvico, ki stoji pri letnem dvorcu, z bogato pozlačenim ikonostasom, posadil sem se pred kavano. Tu in po travnikih je mrgolelo sveta, ki je prihajal po železnici. Rad bi bil videl še kraljico Natalijo, to mučenico, ki je navadno ob šestih dohajala, pa mi ni bilo moči čakati. Belograjci se morejo ponasati s svojim Topčiderom, samo da malo dalje ni košutnjaka, ker se je pomračilo srbsko ime z umorstvom plemenitega kneza Mihajla.

Vsaka reč ima svoj konec, treba je bilo slovo vzeti od Belegagrada. Še enkrat sem se vstopil na oni kraj, kakor prvi dan ter se oziral po lepej okolici. Na misel mi je hodila uboga slovenska mladina, katero so nekdanj Turki ugrabljali in po teh krajih v globoko Turčijo vlačili. In koliko Slovencev je njega dni palo pod zidinami Belegagrada! Toda bežite, črni spomini!

Krasni, bogato nadarjeni narod srbski trpel je dolgo, trpel je mnogo. Dolgo je Beligrad tičal v težkem robstvu turškem, zato se niti do danes ni še mogel čedno umiti, počesati in olepotičiti. Pa se bodeš še, mili moj Beligrad, ni se bati. Jamči mi zato divni tvoj položaj na samem pragu mej zahodom in izhodom; jamči zemlja, katera sluša tvoje zapovedi, zemlja šumovita, rudna in rodovitna; jamči mi ona moč, s katero si v 45 letih od 16 zidanih hiš poskočil na mnogo stotin novih; jamči mi ukus, s katerim si je začel ogri-

njati. Prihodnost je tvoja, dragi Beligrad. Pa tudi uže sedanost, vsaj te parobrodi in železnice spajajo s srcem dveh svetov; saj te obiskuje na tisoče tujcev, katere ti razvažáš po kraljevini.

104.

Fanatizem šütov.

Turčin je veren. Strogo se drži zapovedanih postov in natančno obmoli vse navadne molitve, naj si jo doma ali zunaj doma. Klanja se, kedar je ura zato, na kolodvoru in na parobrodu, na samoti in v sredi gnječe. Ne sramuje se očitno pred vsakim izpovedati svoje vere. Pogosto ga naletiš tudi v džamiji, kjer moli. Ali pravo turško pobožnost, pomešano s fanatizmom, moreš videti pri derviših, to je menihih turških.

Kakor v kristjanih tako je tudi v mohamedancih verskih ločin, vsega vkup do osemdeset. Poglavitni ločini ste šütska in sunitska. Šüti so Perzijanci, mnogi Hindi, Afganci, stanovniki osrednje Azije itd. Šüti mečejo Mohameda prav tako pod kalifa Ali-a Abu Taleba, kakor mohamedanci Jezusa pod Mohameda. Verujejo namreč, da je Angelu Gabrijelu naročil Bog, naj odnese koran Ali-u, ali angelj ga je po zmoti izročil Mohamedu. Zato je šütom, vzlasti Perzijancem, Ali pravi utemeljitelj izlama. Ali pa ni imel sreče, zavraten morilec ga je zabodel v mošeji kufskej. Tudi sina njegova Hassan in Hussein nista imela sreče, umorjena sta bila v puštinji kufskej blizu Kerbele, kjer sta pokopana in kamor hodijo šüti na božjo pot.

Ker so ti utemeljitelji in reformatorji njihove vere prezgodaj in žalostne smrti umrli, slave jih Perzijanci kot mučenike. Vsako leto dne 10. muharrema imajo post, molitve in slovesen obhod. Tudi v Carjemgradu živi mnogo Perzijancev, tudi tu imajo svoje samostane in njihovi derviši se ob tej svečanosti ranijo tako po glavi, rokah in prsah, da nekateri mrtvi padejo po tleh. Pa kaj hočemo, saj gredo gorki v mohamedov raj. Mi nismo hoteli iti te mesnice ljudske gledat. Popišemo jo tako, kakor nam jo je narisal naš sopotovalec trd Nemeč.

(Dalje prihodnjič.)

Trgovska in obrtniška zbornica.

(Dalje.)

Zbornici bil je tudi izročen prepis prošnje več tovarnarjev ljubljanskih do visokega državnega zbora v kateri se z ozirom na § 13, točka 6 zakona z dne 30. marca 1888, drž. zak. štev. 33, poudarja, da se s tem delodajalcem naklada znatno delo ter da so pri zamatanem poslovanju pomote neizogibne, takisto da se s tem tudi izkopava obstoj mnogih delovršbenih bolniških blagajnic, katere bi, ako se odpusti večja množica delavcev, morale na vsak način propasti s predodkazovanjem pričuvnih deležev. Zategadelj bodo mnogi pod-

jetniki raje razpustili svoje bolniške blagajnice, radi česa bi zopet novo breme palo na itak predrago upravo okrajnih bolniških blagajnic, katero so do zdaj mnogi radi nosili. Nadalje povdarja se v prošnji, da je razširjanje svobodnega preseljevanja delavcev, ki je namen temu paragrafu, nekoliko nevarno, in to tem nevarneje, ker ga dozdanje ustave niso prečile in ker ne smemo zabiti, da more solidno podjetje le tedaj kaj poštenega proizvajati, ako ima stalno naseljene delavce. Konečno kaže prošnja na velike težave, katere provzročuje zavarovanje tistih delavcev, ki so kje le za nekaj časa v delu, katero zavarovanje, če tudi popolnoma opravičeno, pa se vendar v rečenem zmislu po nazoru prosilcev ne da izvesti.

Odsek je ti prošnji natanko premislil in preudaril ter se uveril, da sta utemeljeni. Zato pa tudi misli, da postopa le v smislu tukajšnjih krogov, ako priporoča slavni zbornici, naj se pridru i prošnji čestite zbornice liberške, katera govori poleg tega tudi o tistih točkah, ki se nahajajo v prošnji več ljubljanskih obrtnikov.

Poročevalec misli nadalje, naj zbornica navede v dotični prošnji še tole. Preodkazovati pričuvne zaloge bilo bi le tedaj upravičeno in utemeljeno, ako bi se moralo v obče čakati nekaj (6—8) tednov, predno bi imel kdo pravico do bolniških podpor. Čakati pa bi ne bilo treba tistim delavcem, kateri prihajajo iz katere že obstoječe bolniške blagajnice, baš zaradi tega, ker bi jim bil preodkazan primeren pričuvni zalog. Ti delavci dosegli bi za razliko od drugih delavcev, kateri šele po preteklem čakanju imajo pravico do podpor, katera po takem ne bi nehala. V takih slučajih morali bi visokost preodkazanih zalogov dovesti v sklad z visokostjo doseženih beneficij.

Ako pa to ni, potem naj se že obstoječih blagajniških pričuvnih zalogov, kateri so zvečine tudi podporni zalogi, zdaj ne dotikamo in naj se šele tedaj preodkažejo, kadar pride v moč zakon o oskbovanju starcev in invalidov, tako da prihranjeni deleži vsakemu delavcu dobro pridejo na starost, kar utegne tudi namenu teh zalogov največ ustrezati.

Kar se tiče §§ 6. in 7., ki govorita o visokosti mezde, ki jo je zavarovati, ter o visokosti bolniških podpor, ki jih je dajati, priporoča poročevalec naslednje. Ako se hoče bolniško zavarovanje pokazati praktično, mora se osnovati jednostavno in načelo jednostavnosti mora mu biti podstava.

Zategadelj je najprvo potreba, da se za vplačevanja in bolniške podpore določijo jasne in točne podstave, in zategadelj priporoča, da se, kar se tiče zavarovalne mezde, postavijo mezdni razredi, ter v soglasju s tem, da se napravijo kar se tiče bolniških podpor, primerni podporni razredi. Namreč tako:

Mezdni razredi za različne mezde ali plače, od katerih 6 dni sestavljajo tedensko mezdo in 300 dni letno plačo: